

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones de Sa[n]ctis Hyemales, Estiuales, De
festiuitatibus Jesu christi, Beate virginis et alior[um]
Sanctor[um] ... Venera[n]di patris, fratris Nicolai deniise
Ordinis Minor[um] de obseruantia ...**

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

S[e]c[un]da: e[st] nouitas su[m]me admirabil[is] an[n]u[n]ciatio[n]is. Hec
ta[n]git[ur] in s[e]c[un]da p[er]te eua[n]gelij: ibi. Que cum audisset. [et]c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30625

go scriptissima solitaria et clausa cum ingressus
 est angelus ad eam: nec dubium tunc erat in de-
 uotissima atque feruētissima oratione: et excel-
 lentissima diuine bonitatis contemplatione: et per
 puerum (ut credendum est) meditando circa salutem
 humani generis et eam ardentissime desiderando.
 Ingressus itaque angelus ad eam dixit: Ave gratia
 plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. **N**oua
 prius atque proposita insolita salutatio. **S**in-
 gularis virginis sacre commendatio. **D**ic itaque
 nobis o puella formosissima: o mater salutis vene-
 randa: o uirgo sacratissima: quid ab angelo au-
 disti quod tibi angelus retulit? **T**erte nulla
 uirgo fuit creatura que tale salutatio: et tale
 quod annuntiationis audierit: quales tunc ab archa-
 ngelo gabriele audisti? **V**enit quippe angelus
 ad saraz uxorem abrahe Gen. xvij. venit ad
 agar. Gen. xvj. venit ad uxorem manue. **J**u-
 dica. xij. sed nunquam angelus sic aliquam salu-
 tauit sicut gabriel mariam. **Q**uoniam noua: quod gra-
 tissima: quod salutatio: atque dignissima salu-
 tatio. **I**n qua precipue tangunt tria singularia prae-
 legia quibus palam ostendit virginis sanctissime laus
 et excellentia sine carnis. **P**rimum est prae-
 dilectio gratiosissime perfectionis: cui dicitur Ave gratia
 plena. **I**bi ei tangitur ois uicium exclusio per
 uerbum Ave. i. sine uere: et ois gratia et fructus ple-
 nitudo: cui subditur gratia plena. **S**ecundum est
 prae- dilectio gloriosissime honorificationis: cum
 dicitur dominus tecum. **T**ertium est prae- dilectio singula-
 rissime perfectionis: cui dicitur benedicta tu in mu-
 lieribus. **D**e his uide se. in ser. de salutatioe
 angelica. **H**ec itaque noua et insolita saluta-
 tio per figuram est illa noua epistola quam ipse tra-
 uit regina hester ab asuero rege per quam ue-
 teres se aman reuocate fuerunt. **H**ester. vij.
Aman quippe interpretatur iniquus uel coangu-
 stas. **A**suero interpretatur britudo uel atrium
 e. **H**ester interpretatur abscondita siue eleua-
 ta in populis aut preparata in re. **A**man igitur ad-
 uersarius filiorum israel. i. iniquus diabolus aduer-
 saris: qui percurauerat genus humanum chi-
 rographum uetus ritus mortis suam. **S**z
 ma hester. i. uirgo maria a deo in re prepara-
 ta que ueri asuero regis. i. omnipotentis dei oculi
 placuit impetravit nouam epistolam ueteris chi-
 rographi reuocatoriā. **A**ue (inquit angelus)
 gratia plena. **Q**uerere posset aliquis: quare
 in hac salutatioe tacuit angelus nomen ma-
 rie. **A**d quod uicimus id uenienter factum
 esse triplici ratione. **P**rimo propter angelice

missionis qualitate: quod si missus est angelus
 ad eam non sicut ad mariam: sed sicut ad gra-
 tia plenam. **E**ccelesia autem in hac salutatioe
 addit nomen marie: quod mariam per suo singu-
 lari sidere tener. **M**aria enim idem sonat quod
 illuminata. **S**ecundo propter uirginalis prae-
 sublimitate. **C**um enim personas excellentes
 salutamus: nomen personarum tacemus et eam ex-
 cellentiam aut dignitatem nominamus: ut **A**ue
 rex: salue pater. **E**xcellentia autem uirginis
 erat gratie plenitudo **I**deo sibi dixit ange-
 lus **A**ue gratia plena. **T**ertio propter sin-
 gularis promotionis nouitate. **C**um enim ad
 aliquam dignitatem promouetur aliquis: nomen
 eius personale et uisitatū relinquit: et uocat
 nomen dignitatis sue: ut **H**ic est prior: hic
 est abbas. ueniebat autem angelus ad uirgi-
 nem nuntiaturus sibi nouam eius promotionem
 ad inextimabile diuine maternitatis digni-
 tatem ad quam faciebat eam idoneam gratie
 plenitudo
Secunda principalis aduersitas est no-
 uitas summe admirabilis annuntia-
 tionis que tangit eum dicitur: **Q**ue cum
 audisset turbata est in sermone eius etc. uis-
 ibi: et regni eius non erit finis. **E**t circa hanc
 nouitatem sunt tria specialia mysteria preplacida
Primum est mysterium meditatiue turbatio-
Secundum est mysterium commendatiue solatio-
Tertium est mysterium nuntiatiue promissio-
Primum igitur est mysterium
 meditatiue turbatio-
 cui dicitur: **Q**ue cum au-
 distet turbata est in sermone eius: et cogi-
 tabat quid esset ista salutatio. **I**n quibus
 uerbis tria precipue tangunt: uicium uirginalis
 modestia: uirginalis uerecundia: uirginalis
 prudentia. **P**rimo itaque ibi tangitur
 uirginalis modestia: cui dicitur: **Q**ue cum audis-
 set. **N**on enim sermone angeli refugit uel in-
 terrupit: sed constanter et cum debita mod-
 estia audiuit. **E**cce. xxxij. **A**udi tacens et per
 reuerentia accedet tibi bona gratia. **N**on
 contra multe mulieres facit: sed etiam sap-
 entium plerumque interrumpentes et inutilibus
 uerbis se occupantes. **L**um. v. **D**iscunt
 ociose circuire domos: nec solum ociose: sed
 uerbose et curiose loqui quod non prodest.
Non talis uirgo fuit beata uirgo: sed tacita et
 modesta. **N**on enim inuenit in euangelio nisi
 raro locuta: et tunc breuiter: secet: et uulter.

¶ Ber. De annūciatōe dnica

Eccī. xxvj. **D**icitur sensata et tacita. **Eccī. v.** Sint pauci sermones tui. **S**ecundo tangitur virginalis verecūdia: cui dicitur Turbata est in sermōe et? **Eccī. xxvj.** Gratia super gratiā mulier sc̄ta et pudorata. **Q**uod contra **Hierc. ij.** Frōs mlieris meretricis facta est tibi: nolūsti erubescere. **N**ō talis virgō nō talis erat virgō sc̄tissima q̄ ex verecūdia yginali turbata ē in sermōe angelicō: turbata est in q̄ nihil r̄ndens: nō turbatione incredulitatē: sicut **Schartas**: neq; turbata est alia rōne culpabilis: neq; etiā de v̄siōe angelica: q; angelos videre erat solita: sed verecūdata est et turbata turbatione q̄daz admiratiōis et verecūdie. **T**uz ppter forme virilis apparentiā: q; s̄ angelus sibi apparuit in forma viri. **Ber.** **T**repidare virginū est ad oēs viri pauere i/gressus: oēsq; viri affatus horrere. **T**ū ppter isolitā reluctā: q; v̄cz sibi apparuit angelus cū ingenti lūine et insolito splendore. **U**n̄ cantat ecc̄l̄: **E**t ex pauescit virgo de lumie. **T**ū ppter laudatiue salutatiōis p̄cellentiā. **V**entes em̄ vere humilū q̄nto amplius laudant tāto magis erubescere solent et timere. **H**umilū em̄ est laudes horrere et sic in eis viri laudata crescit. **Sene.** **Ber.** q; turbata est/ fuit verecūdie virginalis. **Eccī.** Gratia verecūdie illius super aux. **T**ertio tangit yginalis prudētia: cui dicitur: **E**t cogitabat q̄lis esset ista salutatio. **Ber.** **Q**ui tacuit et cogitavit fuit prudentie et discretiōis. **H**ecille. **C**ogitabat itaq; q̄lis esset ista salutatio: et q̄ntū ad p̄sonā q̄ eā salutabat. **H**ns em̄ discretos spiritū/ cogitabat q; erat bonus angelus et nō malus. **E**t q̄ntū ad salutatiōis formā q̄ sancta erat et gratiosa: et q̄ntū ad salutandi cāz: d̄ q; ad factū q̄dē nō dybitabat: lz de mō faciēdi dubitaret. **Sic** d̄: **Lū. ij.** **M**aria p̄seruabat oīa s̄ba hec p̄ferēs in corde suo. **T**acuit itaq; virgō br̄az cogitavit anteq; r̄sum dare: qd̄ est signū certissimū discretiōis et prudētie. **P**rudēs em̄ p̄ habz verbū in corde circūcidēs illd̄ pus li ma rōnis q̄ veniat ad linguā incaute plationis. **Sen.** **P**rimo veniat sermo ad lūmā q̄ ad linguā. **Eccī. xxi.** **V**erba prudētū statim p̄derabunt: **I**n ore fatuoz cor eoz. **I**n corde sapientū os eoz: q; v̄cz sapientes et discreti pus discernēdo in corde

deliberāt q̄ loq̄nt: sicut ec̄c̄rario. **Sic** br̄az maria virgō prudētissima cogitabat q̄lis esset angelica salutatio. **E**t p̄ferēs verba et symeonis et anne p̄ferēs in corde suo.

Secūm est mysteriū cōmēdatiue salutatiōis. qd̄ in euāgelio tangit: cui dicitur. **N**e timeas mar. inue. em̄ gr̄az ap̄ deū. q. di. fm̄ **Lū. xv.** **Q**ui ap̄ deū meret gr̄am nō habet qd̄ timeat. **D**icit q̄: **I**nuenisti gr̄am. s. deiz boim pace: morte destrutione: et vite reparatiōis. **N**os igr̄ q; peccando gr̄am amissim? morte incurrim? et vitā pd̄ditim? ad hāc gr̄e inuētricē: morte destructricē: et vite reparatricē secure accedimus. **Ber.** **N**e timeas maria inuenisti gr̄tiā ap̄ d̄m: q̄ntā gr̄am: gr̄am plenā gr̄tiā singularē **S**ingularē an generalē: v̄trā q; sine dubio: q; plenā: et eo singularē q; generalē. **I**psam em̄ ḡnālē singulariter accepisti. **E**o inq; singularē q; ḡnālē. **N**ā sola oīibus gr̄am inuēisti: **S**ingularē: q; sola hāc inuenet; plenitudinē: **G**eneralē: q; de ipsa plenitudine accipiāt vniuersi. **Hec** ille

Tertū est mysteriū nūciatiue legatiōis: qd̄ in euāgelio tangitur: tangit: **E**cce p̄cipies in vtero et paries filiū et vocabis nomē ei? iesum: **H**ic erit magnus et filius altissimi vocabit̄ zc. vsq; ubi erit finis. **H**ec est noua atq; insolita legatio et singulariter admirabilis nunciatio. **T**ū ppter matris virginitatē: cui dicitur: **E**cce p̄cipies in vtero et paries filiū. **H**ec ē itaq; p̄phetie illius adimpletio q; habet **Lū. vi.** **E**cce virgo p̄cipiet et pariet filiū. **T**ū ppter nois filij p̄prietatē: q; subditur: **E**t vocabis nomē eius **I**esum. i. saluatorem. **Matt. j.** **I**pse em̄ saluū faciet populū suū a peccatis eoz. **Richar.** de sancto **Thō.** **I**esus nomē dulce: nomē delectabile: nomē confortās peccatoz: et beate sperat go iesu esto mihi iesus. **P**etrus rauē. **E**t vocabis nomē ei? iesū. **H**oc ē nomē qd̄ dicitur cecis visum: surdis auditū: claudis gressū sermonē mutis: vitā mortuis: totaq; v̄trā boli potestātē de obsessis corporibz v̄trā huius nomis effugant. **H**ec ille. **T**ū v̄trā n̄iq; ppter ineffabile filij dignitatē: q; subditur: **H**ic erit magnus et filius altissimi vocabit̄ zc. **U**bi primo tangit saluatorem

super Missus est Fo. CXXXVI

diuinitas cum dicitur: hic erit magnus
et filius altissimi vocabitur. Secundo re-
galis eius auctoritas cum dicitur: et da-
bit ei dominus deus sedem dauid patris
eius et regnabit in domo iacob. Jacob
quippe supplantator interpretatur. In his
igitur omnibus qui sunt veri supplanta-
tores mundi: carnis: et demonis regnat
dominus iesus. Tertio agitur regni huius
ius eternitas. cum dicitur. et regni eius
non erit finis. Danielis. viij. Potestas ei-
us potestas eterna que non auferetur. et re-
gnum eius quod non corrumpetur.

Tertia est nouitas prorsus inexple-
cabilis operationis que agitur in
euangelio. cum dicitur. Dixit autem
maria ad angelum. Quomodo fiet istud.
et. vsq; ibi. Fiat mihi sicut uerbum tuum. Ubi
contemplanda sunt tria precipua mysteria

Primum est mysterium uirginalis in-
quisitionis.

Secundum est spalis declarationis.

Tertium est mysterium finalis conclu-
sionis.

Primum igitur est mysterium

uirginalis inquisitionis. Cum enim ange-
las uirginem saluasset et eam multiplici-
ter commendasset et diuinitatem eius uero co-
muni nunciasset: tunc gloriosa uirgo di-
xit ad angelum humiliter quidem atq; mo-
desto sermone. Quomodo fiet istud quonia-
m uirum non cognosco: Ubi dicit Ambro-
sius. Non dubitat esse faciendum quod
quomodo fieri possit inquirat. Legerat ma-
ria. Ecce uirgo concipiet: et ideo credidit
hoc futurum: sed quomodo fieret an non
legerat. Hec Ambrosius. Dixit igitur.
Quomodo fiet istud quoniam uirum non
cognosco. Glosa. i. in uirginitate mea ma-
nere sibi disposuit. Ubi dicitur quia fuerit ei? Isti-
a. Licet ei purgata licet saluata ab angelo
et multipliciter commendata: licet filium
paritura: mansit tamen semper in propo-
sito uirginitatis: et uideretur potius uel-
le non habere prolem qm perdere uirgini-
tatem. Et ideo querit de modo quo ipsa
esset conceptura. Proverb. xxxij. Dulce est
rem fortem quis inuenit. Ecclesiastici.
quinto. Esto firmus in uia dei: quod con-
tra dicitur. j. Timothei. quinto. Conuer-

se sunt retrosum post sathanam. Et ibi-
dem. Habentes damnationem quia prima
fidem irritam fecerunt. Querere autem
solent aliqui an fuerit uerum matrimonium
inter mariam et ioseph: cum beata uirgo
semper habuerit firmum propositum per-
manendi in uirginitate sua. Ad quod
respondet magister sententiarum in. iij. di-
stinctione. xxx. q. inter maria et ioseph fuit
uerissimum matrimonium. Ubi allegat Au-
gustinum di. q. inter eos fuit perfectum con-
iugium: perfectum quidem in sanctitate. San-
ctiora enim sunt coniugia pari uoto con-
tinentium. De hoc etiam habetur. xxxij.
questione. ij. cap. Institurum. Quomodo
autem potuerit esse uerum matrimonium
declarat doctor subtilis in. iij. distinctione
xxx. di. q. in contractu matrimonij est mu-
tua datio corporum ad copulam carnalem
non nisi sub conditione implicita scilicet si pe-
tatur. Unde contrahentes cum propo-
sito statim uouendi castitatem uere contra-
hant. Ubi ergo certitudo simpliciter et
nunc petet carnal copula: ubi contractus
matrimonij in nullo preiudicat uoto casti-
tatis. Hic autem fuit talis certificatio.
Et quo enim habemus Barthel. j. q. an-
gelus instruxit ioseph: di. Noli timere ac-
cipere mariam coniugem tuam et. Dul-
tomagis indubitanter concluditur qd ipa
per angelum uel immediate a deo antequam
desponsaretur ipsi ioseph fuit certitudina-
liter edocta. Noli timere accipere ioseph
uirum iustum in coniugem. Ecce enim
spiritus sanctus dabit eu tibi in custodem
et testem uirginitatis tue: qui tecum pa-
ri uoto continebit.

Secundum est mysterium spe-
cialis declarationis: quod ponitur in eu-
angelio cum dicitur. Et rudes angelus dixit ei. Spi-
ritus sanctus superueniet in te. et. vsq; ibi: quod non
erit impossibile apud deum omne quod uoluerit
facit angelus tria.

Primo tangit operis ineffabilem ma-
gnificentiam.

Secundo adducit admirabilem exple-
bilem rationis efficaciam.

Tertio subiungit irrefragabilem ma-
gnificentiam cum dicitur Spiritus sanctus